

ACC. N:R. M. 10894:1-96.

Landskap: Västergötland Upptecknat av: olika personer;

Härad: Divare Adress: se person!

Socken: " Berättat av: _____

Uppteckningsår: 1947 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Från Helmtak. s. 1-96 LuF 62

Markes härad s. 1-16.

Redvägs " s. 17-18.

Helänings " s. 19-22.

Vadsbo " s. 23-38.

Vartofta " s. 39-50.

Vilske " s. 51-58.

Viste " s. 59-78.

Vättle " s. 79-80.

Ås " s. 81-96.

345 214/114d

Acc. n:r M 10894:1.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*

Härad: *Marcks*

Socken: *Istorp*

Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Alfred Carlsson*

Adress: *Näset Istorp Herred*

Födelseår och födelseort: *1893 Träslöv*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. *Ja halmtak.*
2. *Det är bindtak som äro bundna med snöre eller järntråd.*
3. *Nej.*
4. *För 10 år sen var det nog omkring 30%*
" 20 " " " " " 50%
" 50 " " " " " 90%
5. *Ja i allmänhet.*

M. 10894:2.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. När man ~~täcker~~ använder häpp
bindes med isolerade band eljest fortlöpande
7. Man lägger ett 5-10 cm. tjockt lager med
halm och sedan 1 häpp rakt över lähten och binder
band med 30-60 cm. mellanrum efter häppens grodd
8. Täckvaska och nål.
b) Inke som jag minns eller vet.
9. Täckvaskan är en bräda omkring 40 cm
lång och 12-15 cm. bred på ena sidan är ett
handlag och på andra är borrarat fullt med
omkring 5 mm hål. Nålen ^{ett järnhåd} är en 3 mm. plåtskena
4 cm bred och 35 cm lång spetsig i ena änden
och ett hakk i den andra i den spetsiga änden
är ett 7-8 cm långt hål med en tan i mitten
att vira tråden om. Till snöre användes en
nål av trä 15 cm lång 2 cm bred 5 mm tjock
och spetsig i ena änden samt på mitten ett 1 cm hål.
10. Täckvaskan är till att stöta halmen jämn med
och nålen sticket igenom halmlaget med tråden
så att den kommer om både lähten och häppen

M. 10894: 2a.

248.111

Täckuraka

Nål till järnkråd

Nål till smör

Bepa

Spälyre

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas taksägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10894:3.

11. Nej.

12. Halmen reparas efter frösöringen på en
repa som fästes i en stolpe i logväggen
repan är en träbit 70-90 cm lång och 7-8
cm i fyrkant med 10-15 träpinnar på översidan
man fixerar det även maskiner som repar halmen.

13a. Det täckes både nya tak. och utanpå
det gamla taket.

b. Nej.

c. Taksägget stöket hårt och jämt med
täckoraken och ska det vara riktigt fint så klippes
det med en vanlig sax.

d. Nej. 14a) På åsen över långhalmen läggs ett
15-20 cm tjäckt lager med helst något fuktig löshalm
och så hängas 2a parvis pollträ påträdde på häpp?

b) Man lyfter upp halmen så pass över hålet så det
går att sticha in ny, och sedan läggs häpp och bindes till.

15. Det bör vara tre en som breder halmen en som binder
och en som passar upp men när taket läggs på det gamla
för det vara en till som är under taket för att sticha
upp nälen genom taket

M. 10894:4.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16. Nej.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17. Det lägges på läkt.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18. Inte numera

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19. Om inte det är alltför svårt

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20/9/19-1928 i Träs län 1927 till nu i
Istorp

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21. Ja. landtbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

343

213/115 ab

Acc. nr M 10894:5

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Målsås

Socken:

Stungträsk

Uppteckningsår:

1947 Slätt? = vass?

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Anders Mattin

Adress:

Solbacken Kongstena

Födelseår och födelseort:

1898 Kongstena
29/8 1858.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja
2. De var bundna med vidje
3. De var av slagtröskad halm
4. a. 0.1 procent b. 5 procent
c. 10 procent d. 50 procent
5. Ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Nej.

7. Man tog vidja i höger hand och stack den ned genom halmen och om läkta och upp om halmbunta och om takvenen och sen drog en till med en hand i vaje, vridde ända och sen smodde man ihop dem.

Materialen var av vide, o björk.

8. a. Vraka o Slätta. b. nej.

9. Prälen, Repa, Vraka, Slätta, Långhalm, Vidja, Täckvenen, eller Täckhäpp. Prälen utgjordes av 2 häppar av Ek. "handval och slagval" som var sammankbundna av älskinn. och bast. "kurra" Repa var en stor träkamm som satt fast i väggen Vraka var en kvartersbred och älsmlång brädbit. med handtak och ~~och~~ fullbatt med små hål. men icke genom hela brät. Venen var av En.

M.10894:6a

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

När ladvagnen är på di till att
läsa med kolan så ska den vara i
tunn mellan vägar lätta så på detta
sättet man up i en sked med
en na ädare i väg ären den andra på
bär trädet med spika i en 3 lätta
sen här ja jag tåka så går ja efter
3 långa stänger med en ädare på
bärnat de andra på munken sen li
tar ja tar senen gå ut i fester i
väg är sen så tung senen sen st. stänger
bär det st. den stegen skall ta
sedan bär ja ja tåka i asen så sen
ja efter att i här den kända halan men
tal ara här ut så bär ja att tåka i
i asen så lågen sen 3 turu Gock med halan

M. 10894:68.

Så lågen jä på skjopen så skjån jä mer
binnet vedjan med hängen hand så
skjån jä mer vänster hand i förra delen
mer skj up vedjan om läkter ut emot
som jä sjåk de mer äfven vänster så
låg en i den båda ändarna så som i höf den
bedare stikker jä den under vänster sedan tåke
jä med ettan med tils i en kasse mer til vän
är som mer det skal vara Antingen ^{men} ^{men}
eller vider til den tåke vänster skal vara
som i met spär stället mer kasse skal
vara slag slag två skake i stället kan skal
vara som en mer stället så är den god til
att jä mer ut jä har just så gott jä kan
med tåke ringen så kan den ut dra til

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M. 10894:7.

10. Prälen tröskar de med. Repa. kamma de halmen ren. Traka. användes till att stöta halmen i ordning sen den var kommen på taket. Slätta var att slätta med 11. Skj. 12. a. Först "brummas" den med prälen och sen repar den och sen stöttes den jämn i golvet. b. den skördas mest med "handskära" 13^a Skj. b. det stöttes jämt med Traka. c. takskägget lades mot en bräda så det blev jämt d. ja. 14. Först samlas och ordnas löshalmen, sen lades den på i nära dubbelt så stor höcklek som långhalmen, sen lades "pollen" på till att binda löshalmen. "pollen" var av ek 4 fot lång med ett hål borat i ena ändan i kvarter med, där stacks en enekäpp igenom

M.10894:8.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

hålen till att binda dem samman
så fördelas de en på var sida parvis
om ryggsen. I halv aln. emellan var,
b. man tog parad långhalm högg av
brummen, sedan sökte man sammanföra
den övre ändan av långhalmen under första
venen ovan hålet och avkorta undan för
undan uppåt, 15. Två, den ene utförde
täckningen, den andra var passopp
16. Har hört omtalas men ej sett,
17. läkt 18. Ja. 19. Ja om det
står i min förmåga. 20.
Min första taktäckning var för 43 år
sen och den sista var för 15 år sen
i Kungsäter 21. Har varit småbrukare,
för tillfället syllstatter jag mig med
Hemspinning av ull.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

347

216/115c

Acc. n:r M 0894:9.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Vestergötland*Härad: *Marcks*Socken: *Lurteby - Kattunga*Uppteckningsår: *1247*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *L. Alfred Andersson*Adress: *Lilerna Björketorp*Födelseår och födelseort: *1888 Lurteby*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

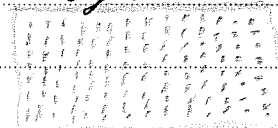
Svar:

halmtak på Lachugården
 det är på olika ställen somliga
 bärder med vidjor å somliga
 med snöre å järntråd
 ja på sjätte ryggen som kallas påll
 för närvarande är det väl inte mer
 än 10 procent
 20 —
 30 — å för 50 år sedan 75 procent
 ja

M. 10894:10.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

det bindes med ungefär $\frac{1}{2}$ m.
mellan varje bind
när man binder med snöre eller
jämtråd har man en därtill god mått
det användes en liten bräcka på 40 cm
med handtag på åsallt med hål
men inte igenom bräckslapp
nej
vi använder som ovan å det kallas
här på orten en vraka å ser så här
ut men så sitter handtaget på
den sida som inga hål är

till att klappa till halmen så
det blir ett jämnt å slätt tak

216/115 W

~
Alv.

Mark

~~Bergström~~
Bergström

△

Till svar på eders senaste bref
af den 18 dennes så får jag härmed
i stort bet intala att här i Bergslagen
fins inte mer än några stycken halmtak
af lundagårdarna kvar för öfver i min
helandom var det mycket allmönt här
i socknen för minn men för talte om
att 1868 var ett mycket stort nödår
så många sålde sina halmtak till
foder till kreaturen det var många
för den tiden som reste en tre i fyra
mil för att få tag i lite dölgt tak-
halm.

Obs.

och sedan för öfverigt hadde de till hjälp
ett täckbräck till att jämna till halmen med
så att taket blef jämnt så att vänt som väl af
den bindning af reften, nide och det skulle
hörtas vid en bäck och sedan sneaps för
att bli starkt. Skogsböringsfuru

Afred Bronomsbor Bergslagen

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10894:11.

nej bara vanliga snöskor

först blommar rågen ur å sedan
repar allt grönt ur å sedan sedan
jämnas den i roten i medel med en ysa
vassen användes inte

det gamla revs ner innan man
lägger på den nye halmen
nej

det klappas jämt å naggar bort
alla lösa strå
d inte rusera

då brecks ut med tröskad halv
å påstes med som vi kallar påll
då är som meter vedstrå å bonnas

här i ändan till ett sätt en påpp
å så hänger en på varje sida

3 en täckare en som binder å så
en hantlangare

M.10894:12.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

har alldeles sett det

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

det lägges på läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

det är inte säkert ja kan svara
på det

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

lite varstans inom socknen

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

ja är slaktare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

216/113 b - 217/113 d

Acc. nr M 10894:13.

LUF 62

346

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Kantgötländ

Härad:

Mark

Socken:

Tostared

Uppteckningsår:

1944

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Oskar Johansson

Adress:

Dyrenäs Tostared

Födelseår och födelseort:

24/12 79. Berghem
Isöcker

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Här på denna trakt finns medelst några halmtak kvar.
 Dessa äro bindetak, för bandet dessa med vidjor numera lindes med fjärgarn eller järntråd.
 De äro inte mer än 25 procent kvar
 Nu täckes med spån eller tegel
 För 50 år sen var det allmänt med halmtak
 Takväppar användes 3-4 meter långa

M. 10894:14.

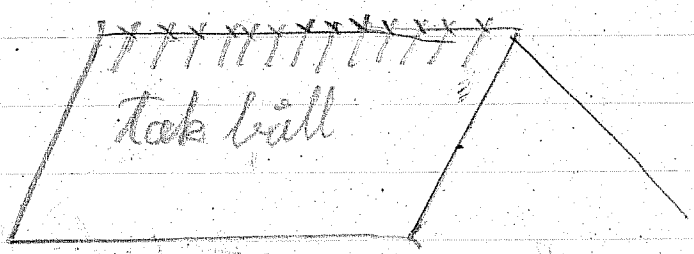
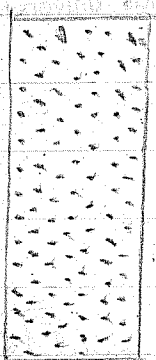
6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Först lägges halmen och slätas till med
vrakan ~~sen~~ lägges kräppen över och sedan
bindes med ridla eller snöre så det tar
en Takvraka } fast både i lättern
och kräppen
med halmen
emellan

M. 10894:14a

Takverk

stegar eller takis
ett rep i varje änd

Lure jag berede takhalm sättes in
någon i lofbalken så ta jag hålla
meken i varje hand så drar jag en 8
gångar sen så rappa jag den småkammen
så stötte jag ned i lofbalken det
kalle jag på till jag får en 1.4 å 5
meken så binde jag ihop till en
stupa. det förte lindet skrä jag af
halm en 2.5 cm kanten så en använde
jag mycket smala kappor 2 cm
så använde jag en takvrake som vi
kalla eller taksbräda den är 39 cm lång
15 cm bred med ett bandtag. jag har
varit osten taktäckare så är jag har
varit 30 ställe å takt. men inget rästak
här här omkring, och inga ranta knäputar
har jag i det och när jag komme upp
till ryggen så tar jag småkammen å
lägger på ett par pålle en meter långa
30 cm mellan varje par pålle sen så
släta jag till taket med takvrake. sen
så klipp jag halm med en sax

M. 10894:15.

Ref

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

Den slås upp och refas så den blir
fin och jämn

Skördas som vanlig råg

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

Ref

Ja

Slåtas sin med Takbrädan

Ja förs i biden

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Vanlas ihop halv den lägges påttas över

Då rivas det söndriga bort den
stickes ny halva under och bindes
fast som vanligt.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

2 arbeta samtidigt en lägger
till halven och en binder den

M.10894:16.

Nej

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkåpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Först sparrar sedan läkt 25 c.m.

innan varje

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Ja de står på Aradalen

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lar (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Har inget mer att förklara

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

Har varit både i Hallan och
Västergötlan sist på jängen i Samras

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

jordbrukare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

353 223/125 *Västergötland*

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Älvsborgs län*

Härad: *Redvägs län*

Socken: *Gullered*

Uppteckningsår: *77*

Acc. nr M 10894:17

LUF 62

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Tilip Jacobson*

Adress: *Hästhagen, på Strängsered*

Födelseår och födelseort: *1871, Gullered.*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

*Fanns för 20 år sedan på Ladugårds soldattorps
bindetak med vedjor*

inte här på orten

*i mitt minne fanns knappast mer
än ovannämnda tak i trakten.*

M.10894:18.

Nej

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

på raft

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

inte här i skogstrakten

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Kan ej ge flere svar än dessa.
Här på skogshyddan var det lättare
att göra tak av bräder och björk-
nåver med lorr på. Halm gick åt till
lantbrukare djuren.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

385

305/122a

Acc. nr M. 10894:19.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland.

Härad:

Skänings härad. Sbb

Socken:

Skallmeja

Uppteckningsår:

1947

Metallspjöt

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Gunnar Karlsson

Adress:

Måttorp, Skallmeja Trälthorp

Födelseår och födelseort:

1913

Vinköls socken.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1/ Ja! Halmtak finnes
- 2/ Halmen var fästad med vidjor eller järntråd.
- 3/ Nej.
- 4/ a. ca. 50 %
b. " 60 %
c. " 75 %
d. " 95 %
- 5/ Ja.

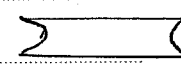
6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10894:20.

6) Används isolerade band.

7) När halmsåden är lagd, lägges däröver en täcksyrt eller spännes en grov järntråd. Därpå trådes lindtråden genom taket, så att den kommer under läktan varpå halmen ligger, och på båda sidor en ~~ansamm~~ varpför man åtdrager hårt.

8) a) Stål av stektjär eller järn, stultastång. Häcksraka. Häcksax. Trådvinda och täckrör. b) Stij. Stig obehant.

9) Stålen ca: 60 cm lång med bål i spetsiga ändarna för lindtråden. Häcksraka 40 x 30 cm. med refftad undersida och handtag på översidan. En vanlig mindre Häcksax. Stultastång eller en mindre hantång. Trådvinda 30 x 15 cm tidigare har även använts en med en lång trästör att pressa ner täcksyrt med medan bandet knöts. Den kallades. (Latfärk).

10) Stålen användes att tråda lindtråden genom taket runt läktan och täcksyrt. Stången för trådens avhoppade. Häcksraka att slå täcksyrt och taket jämnt efter klippningen.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

10) ⁴⁾ Kläck saxen att klippa taket med. ⁵⁾ Trädvindan att myta bindtråden på.

11) Nej. Skas med gummirula som ej slinter.

12) a) Genom tröskning på långtarmsverk och uppbindning i kårer som förvaras i kårer.

b) Vasstak förekommer ej här på trakten.

13) a) Förekommer sällan

b) Ja.

c) Huggs eller klippes jämt och står upp med

d) I mycket enstaka fall. } Kläck saxen.

14) a) Genom mörning med trasslig balm som kvarhålls med ryttare eller som det kallas här ("hörsklampas")

b) Låg långbalm vikas över ett tunt tvärvärvat bräde, som sticks upp under den överskjutande barmen i det trassiga taket. varken bindes på vanligt sätt.

15) 4 st. Tackmästarna binder in barmen i bindrader ("Binnar") bindes fast den vid underlaget. 2 st. Hantlangare som passa med balm o.d.

M. 10894:22.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskejderna till fäste för takkämparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

16) Nej.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

17) De flesta tak på gamla hus är lagda på ravel eller som här kallas "Skiv".

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

18) Nej!

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

19) Ja!

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

20) Inom Skallmyra och Lunnaby församlingar i 12 år.

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

21) Ja: Kyrboktämstare. Trädskötare. Småbrukägare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

317/130ab

Acc. n:r M4 0894:23.

LUF 62

409

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Karlskrona län*Socken: *Amnehärad*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Graus Grevén*Adress: *Torsvik Barrobocken*Födelseår och födelseort: *1886 Grevén som nu*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvett för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Ja

Svar:

*Mycket sällsynt
Bindetak mest av halm, de
äro bundna med vidjor sedan snöre
och sirt fäntlad
Nej.*

*För 50 år sedan voro vika hälften
av alla bogar och lodugårdar täckta
med halm nu är det väl knappt
1% kvar.*

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Snärren var köpt i Gädd.
Hälmen utbreddes på slannen sedan
lades källarna eller spöten över
och sammanband med slannen med
det snärret som användes.
Inga särskilda redskap med undantag
för en nål som gjordes av en
lång smal stång som formades
som en symarkinsnål som en
av arbetarna stöps upp genom
takets underifrån. Den som var
uppe på taket klädde i snöet sedan
träden var efter målen drags ner
och sedan stöps upp på andra
sidan av slannen eller äsen.

M.10894:25.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

Nej

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. ~~vasse~~?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Ingen särskild behandling endast att
den torrkad med slaga eller långhalms
verk.

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

Med torrkad nog utpå gammalt tak
Nej

Vänligtvis med en trädgårdstak
Inte numera sedan de nya husen
tröskverken kommer i bruk.

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Med boss eller kortare halvmossor
på hängda takryttare av trä
Genom påläggande av nytt halvmossor

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Arbetet brukade mest utföras av
gårdens folk med biträde av en
mera kunnig person.

M.10894:26.

Nej.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Slänter eller åsar

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Nej.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Jag har endast varit medhjälpare
vid påläggande av ett nytt tak 1904
samt ~~reparat~~ taket på några gamla
bostäder. Men som byggnadsarbetare
har jag varit med om att utbyta många
gamla halvtak mot spåntak.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

407

312/130 ac

Acc. nr M 10894:27.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Obs,

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Halmtak
2. med järntråd samt vidjor
3. någon annan metod användes ej från denna trakt än den ovan
4. a. 20 procent
b. 90 =
c. 70 & 100 =
5. vid vindskeden utmed sidorna

M.10894:28.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

6 isolerade band

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

7 man binder små meder på mitten med halmband skär av rotändarna cirka 10 tum från bandet sedan börjar man vid yv sen lägges mer ved och packas lätt till som en spå under laget med en spröta ovanpå bindes fast vid underlaget 1 meter mät man vart band detta kallas ett reu börjar sedan nästa reu halmen skäres ej av och reu löses upp breddes till önskad tjocklek

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8 täckbräde mål täckstige

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

b ej mig bekant

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

9 vet ej om andra redskap

är som ovan nummer 8

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

10 med brädet packas taket jämt och fast med nälen föres träden igenom taket stegen går man på

Verktygens utseende

Täckbrädet består av ett entums bräde 24 tum
långt 12 tum bredt ena sidan är försed
med ett skaft andra försett med spetsiga
jern dubbar på 1 tum mellanrum

Nålen består av en stång försedd med en
jern spets med ett hål vid spetsen
bindningen försiggår på så vis man
sticker upp nålen vid underkant
av läkten genom taket träden trädes i hålet
nålen drages tillbaka stickes upp ovanför
läkten träden beläses av spjötet fastbindes
o s v

Stegen består av två runda stänger
försedda med tre trästänger sedan binder
man tre linor vid ryggen stegen
fastbindes i linorna rullas upp för taket
allt eftersom man täcker

Carl Svensson

M. 10894:29.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

11 inga extra persedlar användes

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12a trösas med långhalmsverk
eller slage

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

b ej bekant

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13 man kom med fördel täcka
på gamla tak

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b man skärmar taket med
brädet böjer ryggen
fortsätter med det

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

c man klipper och packar jämt
d nej

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

14 med boshalms betäcker man
ryggen tills man får den smetsig
samt hänger polar ovanpå

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15 en man breder halmen en man packar
halmen hemma och slät två man binder
fast en man sticker upp målen
inifrån huset för tidigare taket

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

16 några takhjälpur användes ej numera i vindskedarna har sett den metoden på mycket gamla hus

17 båda delarna mest på raft

18 ej på denna trakt

19 om det är något som jag har praktiserat i

20 inom Lyrestad och Fredsbergs socknar är nu för gammalt till så hårt arbete

21 jordbrukare somed smickare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

308/1296

Acc. n:r M¹ 0894:31.

LUF 62

402

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Vestergötland

Namn:

Albin Jansson

Härad:

Lödne Vadsbo sk

Adress:

Grankärr Tidau

Socken:

Gätlanda

Födelseår och födelseort: 1890 Gätlanda

Uppteckningsår:

1947

Lakta i
st. y. vaka

X

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

ja

Lodde

Vidjor och järntråd

Nej

2%

5%

Nej

M. 10894:32.

Nej

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Det material som användes är smala spån 1x1 tum samt vidjor eller bård

Gafflar åt plocka upp halmkärpor med samt samt en kratta (harka) Obekant

Den kratta (harka) var utaf trä fast pinnariva var af järn spetsade ungefär 4 tum långa

Den kratta (harka) denna kratta användes till att hacka upp med När ett ref med långhalen var utbredd längs takridan så hackades detta upp med krattan så att taket fick en viss fasthet

Nej

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

Rügen Tröskas på sk långhalmsverk
För en 50 år sedan slagtröskades den
Ochskant

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

Täckning färskommar, men i
regel rivas det gamla bort
Täcke på dessa trakter
Det klippes med Trädgårdssax
Nej

14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?

Halmen lägges längs med Taket
Man får lägga i långhalm samt
~~stoppa~~ ^{stoppa} under åt båda håll
Olika beroende på husets storlek

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M.10894:34.

Nej

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

På rafter

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Nej

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Jag är ingen taktäckare. I
yrket utan endast varit bekant
med taktäckning. De gamla yrkes-
männen äro döda. Jag själv
har varit på min ledugård

Småbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

406

309/1296

Acc. n:r M. 10894:35.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Länne backbo skob*Socken: *Ljals lund*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Jon Telke Jonsson*Adress: *Nölgården Börs Möbbrn*Födelseår och födelseort: *1903 Elis lund*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

- 1: *Ja i Länne Ljals lund socken finnes 13 st Halmtak på Lulugårdar*
- 2: *Av dem tak är 9 st bindet tak bundna med järntråd.*
- 3: *4 st tak är löst pålagda av delvis slagtröskad och delvis maskinförskad halm med ryttens uppfällning och med som hålles kvar av en långt takkanten gående trästäng.*
- 4: *a: 10% b: 65 c: 15% d: 50%*

M.10894:36.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

Nål som
användes vid
fortlöpande söm

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

5.- 6.7. Som bindning med användes lock-
spröt av ung tall samt delvis fort-
löpande söm all bindning öfver
nu för tiden med jämnhärd

8. Jämnhärda och häcksax samt
klapphård

6. Hård på osten har användes
vid till bindning och som
deramma är västa i en ända
har väl någon andra redskap inte
behövas

9. 10. Vid bindning med lockspröter
användes en 3/8 jämnhärda 1 m lång
satt i toppen med öga som spikas
på en sling samt förs upp igen
Läges av en lockstreckad stek-
för lockregler värdas nålens tråden
av bindaren på läget med hand och
sedan förs med lockstreck upp
ovärdig regel. De tråden av bindaren
dras ut mellan

M. 10894:37

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

11. Finns transtekas

12:a Halmen tvorkades förr i tiden
med slaga, Men tvorkas nu
på tvorkverk

b: Vassen skäres i sjöar och
buntas till nskat vilken sedan
sorteras så att alla främsta strö
tillvare tagas sedan sluffas

ne karna. 13:a Nu för tiden täckes
för det mesta utin på det gamla taket

b: Taket klipps med häcksor om
så behövs c: För sluffades

lokoppyget med en pxt och ett slag-
träd nu klipps det, d: Ej nu

14: Halmen vätes med vatten för att
få gemuttygning b: Liksom ny täckning

15: Den som bryter halmen 1 som bind-
dare 1 som för tillbaka nålar samt

2-3 som bereder halmen

M.10894:38.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16: Jag har om täckt många
gamla lada gärdar där vindskero
äro fästade på detta sätt

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17: raft

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18: Ej här på orten

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19: Ja om så önskas kan jag
sända till tjänst med utförligare
svar och beskrivning

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20: Från Hjäs täl Smedby och
Hasslerås socknar

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21: Ja som vaktmeister på yrkes skola

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

368

301/128C

Acc. n:r M. 10894:39.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Västergötland SKB

Socken:

Acklinga

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Fritiof Karlsson

Adress:

Ekedalen

Födelseår och födelseort:

1880 Acklinga

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

är 1911 byggdes här in ledugärd som då
 täcktes med halm ^{som bandes med träp} sedan täckt med tegel
 utan på
 tegel?
 nej
 inga
 30
 Täckspröt

M.10894:40.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

banden lästes upp, breddas ut, o. bands fast
med järntråd o. spåret.

jag har blott deltagit i arbetet
vid täckning på gammalt tak, använder
täcknål för att föra tråden vidjan igenom
samt replad bräddlapp, att utjämna halmen
samt en större sax. för påtsning
av taket, och nerkanter

För att kunna ligga på nästa stegar
användas, som med rep hålls i lägen
höjda

M. 10894: 41.

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

knäputor ibland

12. Hur beredes
a. långhalmen?

med slagträstvärk

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

ja

c. Hur behandlas takskägget?

kliptes rakt o snyggt

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

inte numera

14. a. Hur ryggas taket?

Taket ryggas med trastad o kort halm
som kvarhålls av ryttare

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

vänligen 3. 1:ste man breder ut halm o jämnar
2:de lägger spjöt o binder låst
3:de man slår jämt med täckbrädan
binder åt hårdare. och klippslåt

M.10894:42.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskejderna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?
20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

Än nu medrivna Larpstuga, här i Nalgården, har jag sett med Takhäppar försade vinstydd. Taket var blott med torn på runda stänger 13-14" avstånd

fär, på små stegar,

I grannsocknen Håmb ligger Karlär gods, som har bevarat gamla staden på en hel by, där är boningshusen enna täckta med halm o. torn kan ej

Lantbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

369

301 / 129 cd

Acc. nr M. 10894:43.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ej halmtak men i vasstak.
2. Bindetak bundna med vedjor eller järntråd.
3. Delvis s.k. polttak med pålagd slagtröskad halm som hölls kvar av pålagda träkonstruktioner som räckte från ryggsken till effsen.
4. a) 0%
b) 1%
c) 3%
d) 10%
5. Ja till bindetak

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10894:44.

6. Läng

7. Då halmen pålagts i cirka 30 cm. breda lager s.k. "blek" pålagges takkappan s.k. spröt karaktellt med den underliggande ravel eller s.k. burastänger varefter i enträden stacks med till en derunder befintlig person som åter stack upp träden, då omvärd ~~en~~ om burasen med ett en järnten med malsoya och skarpslipad v. eng. andan. Byrskvidfor användes även då störandarna påställdes och i toppen tillreds en ogle vari störandan infördes och fastgjordes till en slags knut i likhet med jerntråden.

8, 9, 10. Redskap användes blott en s.k. rake som bestod av c:a 30-40 cm. långt 20 cm. brett och 1 tum tjockt bräd med ett handtag å ena sidan samt å andra sidan å längs gående snedskurna djupa refflor vilken användes att packa halmen jämnt å taket. Några mer verktyg än 1 yxa och såg användes ej.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vass^{stak})
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10894: 45.

11. Nej
12. a) Långhalmen bindas i små härvar samt
lugges jemn i rotänden med en yka
samt utbrides sedan på taket
b) Vassstak är för mig obekant.

13. a) Båda delarna men vanligtast nya.

b) Nej
c) Lugges jämt mot en yka som hålles under
och med ett slagträ slår mot ykan så
att ykan blir jämn.

14. a) På omse sidan av ryggen breddes ett tjockt lager
trasslig halm varpa laggas med 1/2 met. mellansmål 2 à 2,5 met.
långe stänger en åt varje sida hopfästade med 1 pinne i översta

b) Att laga ett söndrigt halmtak är svårt men går bäst
att instrika takpån där det är söndrigt.

15. 4 à 5 st. arbetare därav 2 arbetar på taket
och 3 st. lagar upp material m.m. samt
en st. hvar upp målen som fört namnte

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

Nej M. 10894:46.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

Taket lades på raft eller buråstänger

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

*Nej icke numera men för 50-60 år
sedan användes halmtak varpå lades
torn med grässidan uppf.*

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Ja om så födras.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

*För omkr. 50 år sedan har jag arbetat
med taktäckning som biträde men
ej på egen hand. I mitt föräldrahem
i Bollnäs.*

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Ja, lantbrukare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

228/126 64

Acc. nr M. 10894: 47.

LUF 62

363

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: VästergötlandHärad: Vortofta SRbSocken: VillestadUppteckningsår: 1947

Uppgifterna lämnade av

Namn: Gustav HultAdress: Korsgården KättilstorpFödelseår och födelseort: 1879 Solberga Älvsb. län

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Ja.2. Ja.3. Nej.4. a) Högst 10% b) 10% c) 25%
c) 80%5. ?

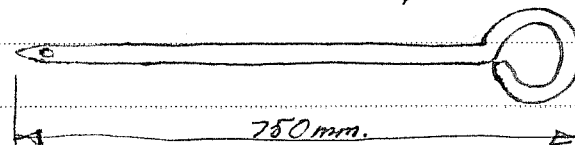
6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
- b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Isolerade band.

7. Först användes uteslutande ridjur av vild för bindningen. Numera användes galvaniserad ståltråd. Bindningen sker genom att en man som befinner sig på taket medelst en nål sticker ned tråden till en man som befinner sig under taket. Denna tar ut tråden ur nålen varefter denna ånyo ovanifrån stickas genom taket, tråden trådes i och drages upp, varefter trådtändarna sammanbinds på översidan.

8. a. Täcknål, täckraka, arborator, ysa, samt röfsa. b. Nej.

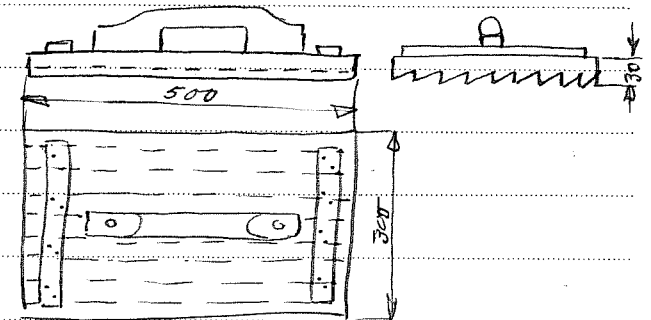
9. Täcknål. Helt stil.

M.10894:49.

Täckraka.

Höl. trä

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?
12. Hur beredes
 - a. långhalmen?
 - b. vassen?
När och hur skördas den och hur förvaras den?
13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?
 - b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?
 - c. Hur behandlas takskägget?
 - d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?
14. a. Hur ryggas taket?
 - b. Hur lagas ett söndrigt tak?
15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

10. Täcknål se svar nr. 7. Täckrakan användes till att driva upp halmen med så att tättylig tjäsklek erhålles.

11. Nej.

12. a. Halmen hopsamlades i löms. ligan knövs vilken jömsknägg i rotändan. b.) Vet. ej.

13. a.) Ja. b.) Rindrages endast med röfsn. c.) Beskäres genom att man med en träklöss slår mot eggen på en yta som hålles under takskägget. d.) Ja.

M.10894:50.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

- 14a. Taket ryggades med lös, obunden
balm på vilken lades pill.
- b. Ett balmknippe viktes och instypps
in som en vägt kil.
15. En man bredde ut balmens
"brear", en som drev upp balmens till
lagom höjd, två som band balmens
samt en som efterdrev balmens "többaren".
16. Nej.
17. På ravel, vilket här benämnes kuräst.
18. För som underlag för karotake.
19. Nej.
20. Sedan år 1900 i Yllestad, Västerg., Näs
och Hälene socknar.
21. Byggnadsnickare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

301/123d - 124c

Acc. n:r M. 10894:51.

LUF 62

366

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap:

Västergötland

Namn:

Johan Johansson

Härad:

Eriks Härad sk

Adress:

Bergsgården Gökhem

Socken:

Gökhem

Födelseår och födelseort:

1871 Slaby.

Uppteckningsår:

1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja
Bäddad

Inte brukligt på vår trakt

25 %

50 %

75 " 50 år sedan 95 %

Ja

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10894:52.

nål spjöt och trädel

Jäckräka repplack.

Jäckräns fastbunden med rep, vid staken som var påstått vid ryggåsen, en stige upp rest mot taket, med bräder lagda på för att dra upp halmen, som skulle vara till män på ryggåsen som fasthålls med saxar, som kallas palt.

Jäckåsen var till stöd för knäna, när trä från området Jäckräka att klappa halmbreda

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M.10894:53.

84811

nej inte när det var varmt

Halmen (res upp) sorteras

på vinden förvaras i
neken

tvåladesa

Ja

hugges jämt med en
star (äx) mot en trä²
klots

grämmas med slutt-halmen

en halmbredare en lindare

en ge upp halmen, samt
flera passupp om så
behöves

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

M.10894:54.

Har sett sådana tak men
har ej själve utfört sådana
fäbning
det mesta på (raft)

inte nu, men för 50 år sen

1900 till 1930, i Gökhem och
Ullenecks socknar

Hantverkare.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

301/124A

Acc. nr M 10894:55.

LUF 62

367

Uppgifterna hänföra sig till

Uppgifterna lämnade av

Landskap: *Västergötland*Namn: *Karl Gustafsson*Härad: *Västke Härad Skb*Adress: *Petängen V. Kleva*Socken: *Västke - Kleva*Födelseår och födelseort: *16 - 9.1886 Ullene*Uppteckningsår: *1947*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1) *Ja*2) *Huvudsakligen bindes med järntråd*3) *Ej brukligt på denna trakt*4) a *För närvarande 15 procent*b) *för 10 år sedan 20 procent*c) *för 20 år sedan 30 procent*d) *för 50 år sedan 80 procent*5) *Ja*

M.10894:56.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

6) Ja

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

7) Halmen breddes noga, varpa spröket lägges åvanpå, samt bindes med tråd 50 cm mellanrum.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8) Täckbräde, samt bindnål och lång sax.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

6) Nej

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

9) En slana ~~up~~tages på lakeb som är fast med 2 st rep ett i varje ända som är knutna fast i två stolpar, nedsluckna genom ryggen som lyfts upp att ligga på under täckningen.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

10) När halmen är bredd och bunden upppackas den med täckbrädet gämnt

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

11) Nej M. 10894:57.

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12) Halmen arbetas väi genom att
saga bort all strassel o gräs.

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

b) Prima som den kommer från sjön.
avskäres på vintern när sjön är
frusen och bindes i kärvar.

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13) I några fall täcker jag även
på gamla tak.

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

b) Ja

c. Hur behandlas takskägget?

c) Klippes med sax.

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

d) Nej

14. a. Hur ryggas taket?

14) Med halm och pulle

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

b) Halmen trädes under det
gamla som drages ner.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15) Tre vid ryttäckning
fyra vid påtäckning.
Jag breder halmen i bindare i halm-
redare, vid påtäckning i "oppstäckare"

M.10894:58.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskejderna till fäste för takkäggar? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

16) Har ej utfört sådant arbete.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

17) Taket direkt på raft

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

18) På äldre boningshus förekommer det än.

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

19) Ja.

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

20) Min arbetsomgivning har varit 6-7 rocknar.

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

21) Ja.
Slacktare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

371

302/117a

Acc. n:r M 10894:59.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Västra

skb

Socken:

Fränneby

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Carl Andersson (Björklund)

Adress:

Lustad Fridhem Ullstorp

Födelseår och födelseort:

1897 Kalma

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1) halmtak

2) Bindetak nu järntråd tidigare vidjor eller halm

3) nej

4) det är svårt att säga men ungefär 5 procent

5) ja (Täckspröt)

M:10894:60.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

6)

nej

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

7)

man breder först ett lager med halvm ligger ett täckpröt på mitten över läktan samt binder åt med järntråd

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

8)

Täckraka, handräfa, nål, järntråd, bommar samt Täckås

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

6)

inte nej vetligt

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

9)

Täckrakan en fyrkantig bräda 30x40 cm. räfflad på undersidan samt försedd med handtag på på andra sidan, en vanlig handräfa. nålen en trådricka spetsad i ena änden samt försedd med hål för tråden bommar grövre stänger som görs fast vid Täckåsen i vilka rep bindes för Täckåsen att hänga i Täckåsen används att vara på under arbetet

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

10)

med räfflen rakas all lös halvm med Täckrakan slår Taket upp och blir då fastare och jämnare

M. 10894:61.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

11) ej vantar eller knäputor men
järna skor med gumisutor

12. Hur beredes
a. långhalmen?

12) Rågen träs på långhalmens värk
all traslig halmen ränns bort så endast
den saka halmen blir kvar

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13) har ej använt vass

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

13) ja

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

14) nej

c. Hur behandlas takskägget?

Takskägget (ofssen) klipptes eller bugges

d. Läggas halmtak (vassstak)
även på nya hus?

15) nej

14. a. Hur ryggas taket?

14) det ryggas (vinnas) med vantlig
traslig halmen

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15) ungefär på samma sätt som
nyttäckning, utföljande ord.

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

15) Ett lag består av 2 man. på taket
2 eller flera på marken, på taket
Täckmästar breder ut halmen bindar
lägger på spröt samt binder, markpår
griordning halmen i spröt och ränder upp.
slut

M.10894:62

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkåpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

16) nej

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

17) läkt

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

18) nej

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

19) ja, skall gärna besvara det
efter förfrågan

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

20) de sista 20 åren Främmanst, Malma
Tångem, Hållum

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

21) Lantbrukare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

383

304/119

Acc. nr M. 40894:63.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Härad:

Socken:

Uppteckningsår:

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Adress:

Födelseår och födelseort:

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvett för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja på äldre Ladugårdar, men ej på Boningshus,
Tak av vass finns icke i denna trakt!

Ja för bindemed vidjor, på senare tid användes
tröre, även tillen järntråd.

Nej!

a. 4-5% b. 5-10% c. 25-40% d. nästan 100%

Är oviss om vad ordet "tak käppar" betyder?
om därmed menas diggare, klampor, eller Ryttare.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Ja sk. späril användes som medtoys i skogen under sk. sov-tiden apr. maj mån.
Späril lades på halmen och bands fast med tjär-snöre eller rådjur, samt fästis längt linbakra bands även med halmen!

Täcknål, Täckratta, Täckräs: med stakar och rep.

En Kämt.

Det är gammalt tack på en ladvag. var utljant av togs den gamla halmen, och man började täckning. så att man först på täkten (som bestod av handkluven slavar av olika dimensioner) nere vid öfver lade små kärrvar sk. öfte lockar tätpressade in-till varandra, en späril täpna och band, täpna lades första halmlagret & band på samma sätt varvid alla Täcknålar användes att sticka snöret genom halmen med, ett band ställes i regel mellan varje späril-por. Spärilar benämndes de lilla stöcken som låg uppifrån Ryggåsen i nedre öften, på detta sätt fort for man upp till Ryggåsen. en späril skulle kluven strilla ligga rätt över varje täkta (som för benämnes —

M. 10894:65

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas taksågget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Nej.

Långhalmen tärskades för i tiden för hand med "Räjel"
st. hand slag, som då blev en mycket prima halmen
det har för mig upplystes att en sådant väl täckt tak
kunde hålla ända till 39-40 år!

Aug. Vass känner jag intet till.

Ja om man hade varit om halmen kunde ett tunt
lager läggas på det gamla taket och binda på samma
sitt som förtämnats!

Ja men ej tvungen
ja kugges jätt med ryka & hand klubbta.
Det före kommer knappast alldrig mer.

Med mörning (vass vid sidan)

Ännå här kan man stoppa igen med halmen & binda
med kortare spret över, men bli i regel ej hållbart uttryck.
På samma gårdar 3 man, varvid Täckmästaren som jätt kallas
på taket utbreder & jätt för delar halmen & ansvarar & har
överseende & arb. Bindaren & den man som även är
med på taket och binder fast som förtämnats beskrivet
Slut. en man på marken som lagar upp av material
på taket, och som kallas hand långare!

M. 10894:65a.

Son aug. 14 d. När en takbit tagt är färdigläst upp till bygget
så läggs öfver halan som benämnas trassel, som består av
banden som varit kring klärrummet, samt det lilla halan trassel
som uppstår vid tagt halmen i ordnings-gjörande samt av-
rejsning av det nya taket. Detta trassel läggs upp till
byggat i buntar på under lag av brandstogs och bräder.

Och läggs till $\frac{1}{2}$ mtr. höjd och $1\frac{1}{2}$ mtr. på vardera sidan av
taget, ovan på detta läggs (hänges) gränslade sk.
Liggare, Klampar, Ryttare, eller smörbrotter, med 60- till 80 cm.
mellanrum.

På en stor gård med stora hadugårdar tillgick på ena handa
när man fick då arbets-stipkan varh minst 6 anor!

För en ettårig halan tagt skulle behövas täcktes ungefär $\frac{1}{5}$ -
eller $\frac{1}{6}$ av takets hela yta all. på så sin förekom tillräckning var en

Vid t. e. x. en förekommande timre skörde-å (stäm i å)
var icke alls vanligt att på efterkon manade sen-vinter
och var få se att en rätt nytåkt halan tagt hade varit gjord
som föder till djuren. Och att vid nästan all skörd tröskas ny
halan och nytåktas vid som då ställt utan tak över bunnarna.

Skulle skördekonan i någon mer föga skiff jag, berätt
att möjligt vara något om äldre Bonings-hus med
halan och trösktag o. d. g.

Ravelby St. Levens d. 1-12. 77.

Stigaktningsskrift
Johan Levens

FOLKLIVSARKIVET

Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper, av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

M. 10894:66.

Jr. Vid så kallade takkäggar, synes mig vara läkt
och som jag förut har nämnt om (Kluven Sten)
Ställena som jag, sig detta byggts till kan jag ej
komma ihåg, men användes både på Stugor & Ladugård.
Få läkt.

Jr.

Jr. i den ringa min jag kan stå till tjänst!
I mindre omfattning har jag under de senaste 20
åren varit behjälplig hos Emman m. m.
Som taktäckare som kanske mer beröende
på att jag har ägt en mycket gammal ladugård som
tarrade mycket rap. & underhåll av tak m. m.
år 1902 var första gången jag som Björk var behjälplig —
som upp pastore o. s. v.
Min huvudsakliga arb. har varit jordbrukare!

302/118a - 303/118c

Acc. nr M 10894:67.

LUF 62

373

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland.

Härad:

Viste. skt

Socken:

Malma.

Uppteckningsår:

1947.

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Ael Malmerik.

Adress:

Flöga, Viste - Askjum.

Födelseår och födelseort:

1888. Malma.

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. Halmtak

2. Bundna vid underlaget med vidjor, på senare år användes järntråd som bindningsmaterial.

3. Nej

4. a. 5. procent.

" b. 10. "

" c. 35. "

" d. 75. "

Ja.

M. 10894:68.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

6. Varje band särskilt för sig.

7. Böjser nne vid takslutet med små hårdt bundna lockar af halm som huggas jämna bindes fast genom att lägga på ett spår eller klen länkta som bindningen fästs öfver i underliggande länkta i taket, sedan ett jämnt lager med halm som lästs på samma sätt.

8. a. Täckraka samt en vanlig handdriva (träsk).

b. Nej

9. Täckraka storlek 20 x 40 centimeter (ej bestämt mätt) en vanlig bräda med påsatt handtag samt på undersidan som en tvättbräda samt en skyttel av järn samt en nål af ar järn med öga i ena ändan, den andra ändan spetsig, längd 1 å 2 aln = 60 centimeter.

skytteln & nålen vid på täckning af gamla tak der man ej vill laga bort den gamla halmen

10. Täckrakan användas att slå taket jämt med, skytteln bindes järnbräden på nålen att föra bräden genom taket

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M:10894:69.

11. Nej.

12. a. Halmen plockas ren för hand samt hugges eller klippes jämn i rotänden
b. var ej använd under min tid.

13. a. Täckes även utanpå det gamla taket.

b. Nej.

Hugges eller klippes.

d. Ej numera här på orten.

14. a. På lägges ett tjockt lager av (stöttholm) brastlig råg- eller vetealm som fasthålls av av träklättar (utbeliggare)

b. genom sticka in under överliggand spröt och underliggande läkta.

15. 3. På taket 1 & 2 som fesslar upp halmen;

1. som täcker, 1. löser upp körvar samt breder ut den samt hjälper den 3de med bindningen
vid påbörjan en man inför taket & sticker ut nälen

M.10894:70.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16. Ja. På en gammal ledugård som nu är
riven Appelbacken i Malma socken, hur gammal
den var vet jag ej.

17. På läkt.

18. Ja för men då lades grästörven på övre
delen av taket, der törven följade lades en
trästång på vänen över taket. benämnes
("mollröv")

19. Ja. om jag minner och sjukdom ej hindrar

20. Från år 1904. i Malma socken, samt på
några ställen i Träsmestad socken

21. Kyrkvaktare, har även ett litet
jordbruk.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

382

304/117c

Acc. n:r M. 10894:71.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Västra skå

Socken:

Ternene

Uppteckningsår:

1947

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Gustaf Olsson

Adress:

Källängen Källstorp

Födelseår och födelseort:

1890 Främestad

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ja både dilleme
Her binder vi med järntråd

Halmen tröskas på verk
Halmen hålles kvar i taket
med

för närvarand är det vel 5 %

20, 10.0 %
50, 70.0 %

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M.10894:72.

Ji använder malarade band
vi har en såkalad mål, den
måttar en Träden på, så är
ditt hål i tilläinden den Träder
man i träden, Och så träder man
mallen jemmen hatmen så
man får den under underlaget.
och så tar man upp träden och
vrider om den. Redskap är en
Täkraka och en handräffa.

Andra redskap har icke användes
mig villit. En Täkraka den består
av en bräda 25x40 centimeter och
så är hon replad en tunn
målarmun. Jag har inte
härstafat om några andra
redskap, än jag här har nemt
Täkraka användes att släppa
hatmen ned, räfsan använder

M. 10894:72a

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

Ringarna föreställer banden. Läkt i sprot
mön utteligar, Pölsan visar vilka det
är. Och så är det hur binding går.
Till, det går så till att man har en
träspeta 50 cm lång, så lindar man upp
tråden på den grova ändan, så tråder
man tråden igenom hållet i lilländan.
Så spjätter man spjätten med högra handen
i den grova ändan, och så sticker man
den igenom halmen merom läktan, så
sticker man mer vänstra handen över
läktan, tar ut tråden i mälken och så
drar man upp tråden, och så lägger man
knät på spjätten och så vrider man till
tråden. Och så var det bringan av halmen,
dett tillgår så att man lerer så pass lager
man önskar, mellan 15-20 cm, så drar
man den, det tillgår så att man pölsar
med högra handen i axeländan över
värd

Och vänster hand i rotändan tunder
 så där man i ~~ser~~ ser, så blir det
 int så tvärt skägg. Ett väl fört
 halmtak är både snygt och bra.
 Men nu för tiden är halmen så lussig
 det vill till att få ett fint tak. Men
 för i världen var någon trask med
 slagan, då blev han snyggt och bra-
 slut

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

nej

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

ja

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

nej

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

M.10894:73.

man till att raka ner buset med Rågen bröskas på någonting, och så binde en ihop halmen i sjärvar. Rågen skäres i augusti och så förvaras han i ladan till hösten, och så bröskas man den. Det är selsynt man tar uttanpro ett gammalt. Takskägget jämnas med takraka. Det kallas för mönning och tillgär så att man läges ut halmen, och så lägger man utte ligor på. Det lagas med halmen för det mest. Det kan vara en man och det kan vara fler. Arbetsfördelningen en bröare en linnsa en pasup.

Önskar att ni kan tälka det jag är ingen skrivare

M.10894:74.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.
17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?
18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen? *nej*
19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?
20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?
21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Jag har sett män var det kan jag
int minst. Taket lägges på läkt
Julle nu men för 50 år sedan
Jag är väl echo mannen till att
besvara män jag gör så gott jag
kan. Jag har läkt i 25 år inom
bakken. Jag har många yrken om
jag skall räkna upp alla
Lantbrukar Täckmästare Plåtkörare murare
Cementjular Byggnästare Brunnare
Pergolaren Stenarbetare Tarmrätisar
Sned Snidare. Jag gör vad de
vil jag skal göra

Högskolnings
Eustaf Olson

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

303/117a
377

Acc. n:r M, 10894:75.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Kustbyggländ*Härad: *Träk. Rused skd*Socken: *Stokorwa Träskönn*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Lars Tor Andersson*Adress: *Lagmans Årander*Födelseår och födelseort: *1882 Stokorwa*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

*något enda kalmtak, ej vasstak.
med löstträd
3 pålagda träskorot*

1 Procent för närvarande

Träskorot

M.10894:76.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Man gör först borselochas kugga av den vid po-
sen lägger den i god vid borseu och lindas
fasterleu, sedan breder man halva orumpia
och lindas fast dem också fortsätter man
till taket är färdigt sedan mönar man ryggen
an med opärvid halva denna fasthåller man
klossen av höjd cir. 1,80 cm långa vilka hop-
sgubas i övre ändarna.

8) påfsu, fäckpapa

Påfsan papas man med den lösa Ralsmen
fäckpapan använder man att slå taket fa-
ket jämt med.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M. 10894:77.

Ingelheim

Halmen beredes på att den lösa & smita
halmen som mer är. Vass användes inte
mer beteckligt

bådaden.

Nij

Man får en yxa: håller den i en
överslökman och slår på halmen med
en bådplatt

14 Man får den lösa & smita halmen
och jämnar till den med påfars.

1 man står, halmen, 2 binder
vid bindningen användes bådplatt till
separat, 1/2 met länge värsta i den ene änden
borat till i den andra

M.10894:78.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

16 Det har aldrig förekommit vid fäst
ning där jag varit med
17 Läkt.

Ja men manna är det nog mycket
sällsynt. men när detta användes då
ludde man gärna över ryggen

Om jag kan pröva något mer
gör jag detta gärna

20) Fästare N. Ryd
fästare.

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

223/113c

Acc. n:r M4-0894:79.

LUF 62

350

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Västra*Socken: *Lerum*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Sten Jonsson Leria*Adress: *Kullan Aspen*Födelseår och födelseort: *1872 Lerum i
Malmöhus län*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvett för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Nej!
*Inne tidigare hem å Hjalmskull i Allerums socken med aders
 Allerum finnes ett gammalt hus
 från Magnus Stenbocks tid, som är täckt
 med halm och som enligt arrendehavaren
 skall kallas halmtäckt.
 Min bror Tage Jonsson som arrenderar
 egendomen, har lämna nämnda
 bekräftelse om hur täckningen ser för sig.*

M.10894:80.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på *ortens dialekt*.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Sätta Tak Lades om, då jag var
barn och enligt vad jag kan minnas
inlades i sagholmen, varmed Taket
täcktes, dels karselmåttor och dels
Vidjor av balg eller päl

225/1226

Acc. nr M10894:81.

LUF 62

354

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland.*Härad: *As* *Alv*Socken: *Murum.*Uppteckningsår: *1947*

26

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Karl Hallgren.*Adress: *Stammen* *Murum.*Födelseår och födelseort: *1874 - 22/9*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

*Nej.**Bundna med vidjor.**Inga*

*För cirka 50 år sedan var det 15 procent.
ungefär.*

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

Nej

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

och spröf)
Bindning med vidjor Halmen gjordes till små påsar.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

Rektad bräda 11 tum bred 18 tum lång samt yxa.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

Obekant.

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

Vid vidjornas vridning användes en stock med ett på i

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M10894:83.

Nej

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Börjas i mot en back, sedan tog
man meka i blannet och skapade us
alt det, små halmen.

Skördas i vanlig tid
Halvvalning kallas det när man laga tak.
Det drögs med bräckt, och betars efter.
Små halmen lades upp, rätt fjädrat och bandts
med pöll, däruppi sådes ett rånt X.
Nej.

som ovan beskrivits
Takskägget det görs små härvar och läggs
den en in till den andra och bindes med spröt

Sedan börjar täckningen
Cirka 4 st en viss rickor en lags till
halmen i små härvar och läggs den jämn
2 st fäker en binder och en står ut halmen.

M. 10894:84.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäggar?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

Obekant.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

På läkt.

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

Eusfaka fall på ravel ställen.

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

Om jag kan.

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

7 Brodbeckens meken

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Lantbrukare murare

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

357

223/120 d-1910

Acc. nr M. 10894:85.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *S. Ålv*Socken: *Rångedala*Uppteckningsår: *1944*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Karl Emil Janson*Adress: *Gravgård, Rångedala*Födelseår och födelseort: *1881 - Rångedala*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

1. I Rångedala torde numrera 5 fimer mer än två halmtak.
2. Halmen är bunden med vidjor.
3. Nej
- 4a. under 1%
- 4b. " 1%
- 4c. " 1%
- 4d. " 10%
5. Ja (fullt)

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

M. 10894:86.

6. Isolerade.

7. Halmen lägges på kaften med början längs med till. Då halmen är utlagd förskjuttes de överskott liggande ströna uppåt med "Täckrakken". Härpå lägges "spröt" över halmen, som föras under kaften, varefter de förbindas med ett vidjor.

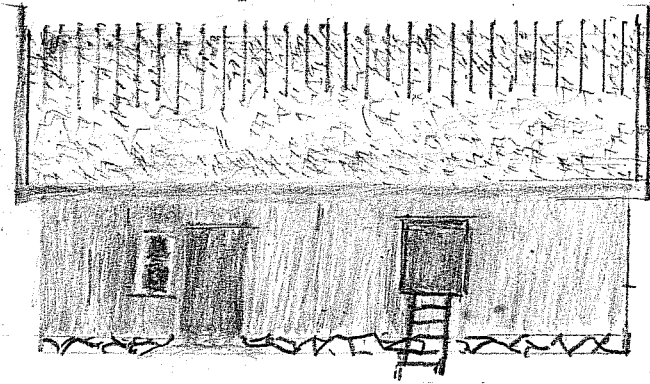
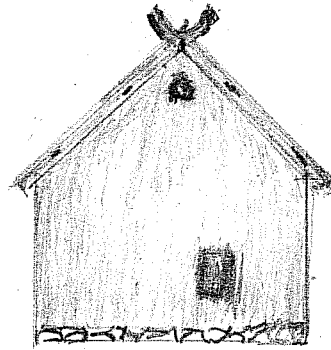
8a. "Täckraka", brandbaga, långt bakt fyllt stöd för de arbetande, och säe för klippning av takbörjan, som kallas "öfva".

8b. Nej.

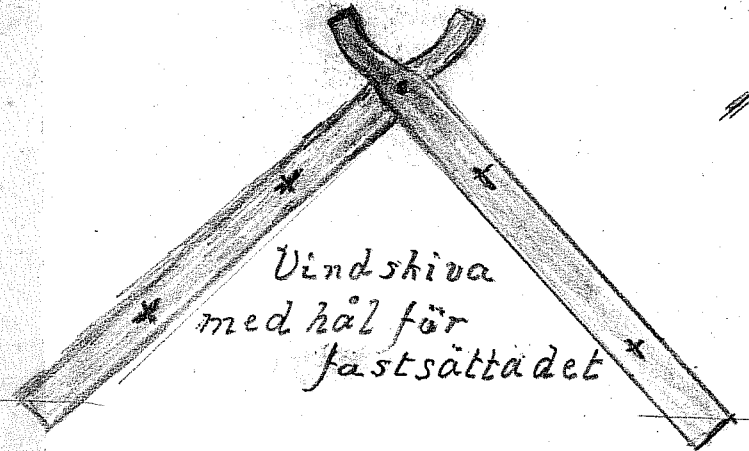
9. Täckrakan bestod av en bräda på vars undersida var gjort refflor, mest påminnande om en triangelbräda, och på vars övre sida var fast satt ett handtag (härnifing) med vilket brädan lyfttes mot halmsäckens stöta. Täckrakans dimensioner var omkring 2 x 3 dm.

10. Se 7.

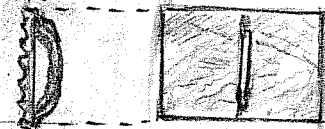
M. 10894:86a.

Ungefärligt utseende av torparladugård i Ås, Västergötland. / 1800-talet

Poller

Täckraa.

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforsk-
ning vid Lunds universitet

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

M.10894:87.
11. Nej.

12. Den slagtörskade långhalmen behandlas med ett
håndtorn på våren och den finkammars gräs låra
strän vass efter kårorna väl lindas samman med
lydnband. Detta kallas att "göra upp halmen."

13a. Förutom nyfickring av Tak försöker även
fickring med ny halma på gamla Tak, vilket
kallades "halvvalning"

13b. Ja.

13c. Skippas och görs friskt från låra halmskän.

13d. Nej.

14a. Allt lås halma avskas på det färdiga Taket
och läggs i ryggen som kallas "mön" där den fast-
kallas av sammanfogare två köppar (pöller).

14b. På vintiga Tak lagas med ny halma som fastbindes
på samma sätt som vid nyfickring.

15. Vid Fickringen arbeta två män på Taket och två
en på insidan för att hålla upp vidbjorna vid lindningen
en man vidtar vidbjorna och en får upp halmen.

M.10894:88.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindske-darna till fäste för takkäggar? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

16. Ja för vindskivornas fasthållande vid raften. (Hos Anders Ekberg, Gravgård, Ringersbo på 1890-talet)

17. Takmen lägges på raft av blunda plankor.

18. Takstak på boningshus föreldrig ha förekommit här på orten, men under 1800-talet fanns köljst föreldrig av lörd ha förekommit

19. I den mån jag kan, även av andra ämnen som tillhör folktradition o. dyl.

20. Här finns numera ingen kunnig takläggare utan ord som beskrivits är iakttagelser som jag gjorde i min barndom på 1890-talet.

21. Barndom av m.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

stället som byggdes för denna lilla kyrka anlades. Huruvida
 den i Råån länna nu några kompletterande underbyg-
 gningar har byggts kan jag inte säga.

Härstället finns nu endast två halmdäckta ladugårdar
 av vilka den som äges av Konrad Jönsson, Råttugården, Ränge-
 lala, är den bäst bebehållna. Om så önskas kan jag, som ägaren
 tillåter, göra en ritning av den i skala.

Uppå Kungliga halmdäckade finns här numera inga. I min
 barndom från 1890-talet hade jag tillfälle att se täckningen av
 en soldatkorpsladugård.

Täckningen till dessa gamla ladugårdar bestod av
 en stock som kallades "ä" eller "ryggisstock" och vilken dels på
 i byggnadens mitt varande stolpar och dels i klykan av s.k. rakar
 som i sin tur vore fästa på några av byggnadens tvärbjälkar.

Över ryggisstocken var längda sammanfogade grova plankor som
 kallades spånar och vilkas medel ändar gick utifrån väggen
 och bildade den s.k. "vissa". Således lades vora de på spånarna

färdotta rafterna förtade med runda träpluggar som kallades
dygulingar. Den raft som gick sin plats å ryggisens mitt i de or-
sparrarna bildade styckerna gjordes rund vid gaveländarna för att
passa in i ett hål i vindskivan och minst två or rafterna å varje
sida å gavelarna formades till flata tappor för att kunna trädas
i rektangelformade hål i vindskivan där denna sedan förtades med
en genom raften träd rund trädapp.

Vid träckningen, som börjar i Taket nedre kant, vara två
enorm rymdlatte på Taket med utläggning av halmen, en med
framväende av halmen, en under Taket för uppträckningen av vid-
jorna och en med vridning av vidjor. Den upplagda halmen
formades med täckbräken varefter spjöt av tvärra häppar lades
över och sedan band den fast med vidjor vid underliggande raft.
För tillagningen av vidjor byggades ett hål i en träskel om vidjans
kötända fästes med en träkil för att få fäste för vridningen.

Ryggisen kallades 'mön' och sannolikt betyder rockenorm-
met 'Möne'. Å hörad, ryggis.

Ringsdala d. 25. nov. 1918

Karl Jönsson.

348

222/120 d

Acc. n:r M. 10894:91,

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Is Åhr*Socken: *Forsp*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Holger Gustafsson*Adress: *Forsp Forsyssdal*Födelseår och födelseort: *1905 i samma ort.*

(X)

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Här i Boråsbornas finns inte, eller har i mitt minne funnits några halmtäckta tak. Har endast en gång under en resa upptäckt Färdingsbornas ett halmtäckta tak, men där tycktes det vara mycket allmänt, på Västgötaslätten kring Färdings.

223/121a - 224/121c

Acc. nr M. 10894:92.

LUF 62

352

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap: *Västergötland*Härad: *Äbo*Socken: *Tammur*Uppteckningsår: *1947*

Uppgifterna lämnade av

Namn: *Ans Larsson*Adress: *Skabo Tammursskulle*Födelseår och födelseort: *1881. Tammur.*

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga ~~äro~~ (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Ej i Tammur minnig grannsocken Pingelåsa.
Ja.
Medelst vidjor.
Sluttröskad halm.
s. k. tröskspint fastade vid underlaget
med ovanstående vidjor
a, 100% b, 100% c, 100% d, 100%
Ja.

M. 10894:93.

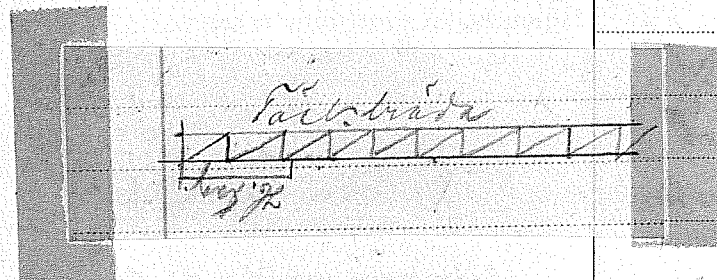
6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?

7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.

8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.

b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?

9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.

10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

Isolerade band.

Stygar stickas ned genom taket och väts upp varfter underlag och täckbräda förband genom att vidjins båda ändar sammanvreds.
Halvkniv är ryglad täckbräda

Ej känt

Täckbräda ant. måstetua teckning.

Halvkniven måstetua tillverkad av en gammal slättkniv.

Halvkniven användas för jämn-
känning av trämen och täckbräda
att förbereda den så att täckningsmate-
rialet blir jämt uttrytt.

M.10894:94.
Nij.

11. Använder Ni vid täckningen
vantar, knäputor eller särskild
fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?
b. vassen?
När och hur skördas den och
hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast)
utanpå det gamla taket?
b. Beskäres taket, när det är
färdiglagt?
c. Hur behandlas takskägget?
d. Läggas halmtak (vasstak)
även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?
b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt
med taktäckningen? Och vil-
ken är i så fall arbetsfördel-
ningen?

Stig tröstas.

Vasstak ej brukligt här på orten

a) Ja
b) Nij.
c) Jämskärns.
d) Nij.

a) med ett lager vanlig halms villben fästas,
eller kvadrats med ett så kallat trippas på en
en meter avstånd från varandra.

b) Med ett eller gånar så kallad halvslutning
villben tillgås på samma sätt som ny-
läggning

15) Totalt 3 man. En trippare, en handhugger,
och en leivare.

M. 10894:95.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrat hål i vindske-
darna till fäste för takkäpparna?
Var och när brukades detta?
Angiv om möjligt stället.

17. Lägges (lades) taket på läkt
eller på ravel (raft)?

18. Användas (användes) dessa tak
även på boningshusen?

19. Är Ni villig att eventuellt be-
svara ett utförligare frågeformu-
lär (som i så fall honoreras om
så önskas)?

20. När och var har Ni varit verk-
sam som taktäckare?

21. Har Ni även annat yrke?
Vilket?

Nej! minn att minsk bedome på detta
sätt fästets vid raften.
Som regel även allt där halvtäckare -
täckare
På raft.
Nej!

Nej!
Har ej själv varit taktäckare.

OBS.! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma
format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så
snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.

349

Västergötland

222/121

Acc. nr M 10894:96.

LUF 62

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Is Åre

Socken:

Åsperud

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Guthard Nilsson

Adress:

Åsperud Gullstovs

Födelseår och födelseort:

1885 Åsperud

Uppteckningsår: 1947

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på alla frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvert för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa bindetak, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölls) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
 - a. för närvarande?
 - b. för 10 år sedan?
 - c. för 20 år sedan?
 - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Nej. Halmtak har ej förekommit i vår socken i mitt minne.